

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2018. gada 21. jūnijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Regula (ES) Nr. 650/2012 – 4. pants – Dalibvalsts tiesas vispārējā jurisdikcija izskatīt mantošanas lietu kopumā – Valsts tiesiskais regulējums, kas reglamentē starptautisko jurisdikciju valsts mantošanas apliecību izdošanas jomā – Eiropas mantošanas apliecība

Lieta C-20/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Kammergericht Berlin* (Federālās zemes Augstākā tiesa Berlīnē, Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 10. janvārī un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 18. janvārī, tiesvedībā, ko ierosināja

Vincent Pierre Oberle.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], Tiesas priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*], kas pilda otrās palātas tiesneša pienākumus, tiesneši K. Toadere [*C. Toader*] (referente), A. Prehala [*A. Prechal*] un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerālvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretāre: V. Džakobo-Peironnēla [*V. Giacobbo-Peyronnel*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 23. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Vācijas valdības vārdā – *M. Hellmann*, *T. Henze* un *E. Lankenu*, pārstāvji,
- Francijas valdības vārdā – *E. Armoet*, pārstāve,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna* un *M. Nowak*, kā arī *S. Żyrek*, pārstāvji,
- Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes* un *M. Figueiredo*, kā arī *M. Carvalho*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin* un *M. Heller*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2018. gada 22. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV 2012, L 201, 107. lpp.) 4. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību, ko *Amtsgericht Schöneberg* (Šēnbergas pirmās instances tiesa, Vācija) ierosinājis *Vincent Pierre Oberle*, lai iegūtu valsts mantošanas apliecību pēc sava tēva, Francijas pilsoņa, kura pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta bija Francijā, nāves.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Regulas Nr. 650/2012 preambulas 7.–9., 27., 32., 34., 59. un 67. apsvērums ir formulēti šādi:
 - “(7) Būtu jāveicina iekšējā tirgus pienācīga darbība, novēršot šķēršļus, ko saistībā ar personu brīvu pārvietošanos rada grūtības izmantot savas tiesības attiecībā uz mantošanu, kurai ir pārrobežu elementi. Eiropas tiesiskuma telpā pilsoņiem ir jāvar laikus organizēt savu mantojumu. Efektīvā veidā ir jānodrošina mantinieku un legātāru, citu mirušajam tuvu personu, kā arī mantojuma kreditoru tiesības.
 - (8) Lai sasniegtu minētos mērķus, šajā regulā būtu jāapvieno noteikumi par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu, publisko aktu un tiesas izlīgumu atzīšanu vai attiecīgā gadījumā akceptēšanu, izpildāmību un izpildi, kā arī par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.
 - (9) Šīs regulas darbības jomai būtu jāietver visi mirušā atstātā mantojuma mantošanas civiltiesiskie aspekti, proti, visi mantas, tiesību un saistību nodošanas veidi nāves gadījumā neatkarīgi no tā, vai tā ir labprātīga nodošana, kas noteikta pēdējās gribas rīkojumā, vai tā ir nodošana likumiskās mantošanas gadījumā.
- [..]
- (27) Šīs regulas noteikumi ir izstrādāti tā, lai nodrošinātu, ka iestāde, kas nodarbojas ar mantošanas lietu, vairākumā gadījumu piemērotu savus tiesību aktus. [..]
- [..]
- (32) Lai vienkāršotu to mantinieku un legātāru situāciju, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā izskata vai izskatīs mantošanas lietu, ar šo regulu jebkurai personai, kurai saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem ir tiesības sniegt paziņojumus par mantojuma, legāta vai neatņemamās daļas pieņemšanu vai atraidīšanu vai attiecībā uz savas atbildības ierobežošanu par mantojuma parādiem, būtu jāļauj sniegt šādu paziņojumu tādā veidā, kā tas ir paredzēts viņu pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktos, minētās dalībvalsts tiesās. Tam nevajadzētu liegt izdarīt šādus paziņojumus citās minētās dalībvalsts iestādēs, kuras ir kompetentas pieņemt šādus paziņojumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Personām, kas izvēlējušās izmantot iespēju sniegt paziņojumu savas pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī, par šādu paziņojumu būtu pašām jāinformē tiesa vai iestāde, kas nodarbojas vai nodarbosies ar mantošanas lietu, ievērojot visus termiņus, kādi noteikti mantošanai piemērojamos tiesību aktos.

[..]

(34) Lai tiesas spriešana notiktu saskaņoti, būtu jāizvairās no tā, ka dažādās dalībvalstīs tiek pieņemti nesavienojami nolēmumi. Tālab šajā regulā būtu jāparedz vispārēji procesuāli noteikumi, kas būtu līdzīgi noteikumiem citos Savienības instrumentos attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību civillietās.

[..]

(59) Ņemot vērā šīs regulas vispārējo mērķi, kas ir dalībvalstīs pieņemtu nolēmumu mantošanas lietās savstarpēja atzīšana neatkarīgi no tā, vai šādi nolēmumi pieņemti strīdus tiesvedībā vai bezstrīdus kārtībā, šajā regulā būtu jāparedz noteikumi par tādu nolēmumu atzīšanu, izpildāmību un izpildi, kuri būtu līdzīgi noteikumiem citos Savienības instrumentos par tiesu iestāžu sadarbību civillietās.

[..]

(67) Lai panāktu ātru, vienkāršu un efektīvu mantošanas lietu ar pārrobežu elementiem nokārtošanu Savienības robežās, mantiniekiem, legātāriem, testamenta izpildītājiem vai mantojuma administratoriem vajadzētu spēt vienkārši apliecināt savu statusu un/vai tiesības un pilnvaras citā dalībvalstī, piemēram, dalībvalstī, kurā atrodas mantojamais īpašums. Lai dotu viņiem iespēju to darīt, ar šo regulu būtu jāparedz vienotas formas apliecības – Eiropas mantošanas apliecības [..] – izveidošana, ko izdod izmantošanai citā dalībvalstī. Lai ievērotu subsidiaritātes principu, apliecībai nevajadzētu aizstāt iekšējos dokumentus, kas līdzīgos nolūkos var jau pastāvēt dalībvalstīs.”

4 Saskaņā ar šīs regulas 1. panta 1. punktu:

“Šo regulu piemēro mirušo atstātā mantojuma mantošanai. To nepiemēro nodokļu, muitas vai administratīvos jautājumos.”

5 Minētās regulas 1. panta 2. punktā ir uzskaitīti no tās piemērošanas jomas izslēgti jautājumi.

6 Tās pašas regulas 2. pants ir formulēts šādi:

“Šī regula neietekmē dalībvalstu iestāžu kompetenci nodarboties ar mantošanas lietām.”

7 Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta a) un g) apakšpunktu:

“Šajā regulā:

a) “mantošana” ir mirušā atstātā mantojuma mantošana un aptver visus mantas, tiesību un saistību nodošanas veidus nāves gadījumā neatkarīgi no tā, vai tā būtu labprātīga nodošana saskaņā ar pēdējās gribas rīkojumu vai nodošana likumiskas mantošanas gadījumā;

[..]

g) “nolēmums” ir dalībvalsts tiesā pieņemts nolēmums mantošanas lietā neatkarīgi no šā nolēmuma nosaukuma, tostarp tiesas amatpersonas lēmums par tiesvedības izmaksu vai izdevumu noteikšanu;

[..].”

8 Šīs regulas 3. panta 2. punkta pirmajā daļā jēdziens “tiesa” ir definēts šādi:

“Šajā regulā ar jēdzienu “tiesa” saprot jebkuru tiesu iestādi un visas citas iestādes, un tiesību speciālistus, kuru kompetencē ir mantošanas lietas un kas pilda tiesu funkcijas vai rīkojas saskaņā ar tiesu iestādes deleģētām pilnvarām, vai rīkojas tiesu iestādes uzraudzībā, – ar noteikumu, ka šādas citas iestādes un tiesību speciālisti garantē objektivitāti un pušu tiesības tikt uzklausītām un ka to lēmumus saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā tie darbojas:

a) var pārsūdzēt vai pārskatīt tiesu iestādē; un

b) ir ar tādu pašu spēku un sekām kā tiesu iestāžu pieņemti nolēmumi tajā pašā lietā.”

9 Minētās regulas II nodaļas nosaukums ir “Jurisdikcija”. Tajā ir ietverts šīs regulas 4., 13. un 15. pants.

10 Šīs pašas regulas 4. pantā “Vispārēja jurisdikcija” ir paredzēts:

“Jurisdikcija lemt par mantošanu kopumā ir tās dalībvalsts tiesām, kurā mirušajam nāves brīdī bija pastāvīgā dzīvesvieta.”

11 Regulas Nr. 650/2012 13. pantā ir noteikts:

“Papildus tiesai, kurai ir jurisdikcija lemt par mantošanu saskaņā ar šo regulu, tās dalībvalsts tiesām, kurā ir pastāvīgā dzīvesvieta jebkurai personai, kas saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem var tiesā izdarīt paziņojumu par mantojuma, legāta vai neatņemamās daļas pieņemšanu vai atraidīšanu vai izdarīt tādu paziņojumu, kas paredzēts, lai ierobežotu attiecīgās personas atbildību par mantojuma saistībām, ir jurisdikcija saņemt šādus paziņojumus, ja saskaņā ar minētās dalībvalsts tiesību aktiem šādus paziņojumus var izdarīt tiesā.”

12 Šīs regulas 15. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“Ja kādas dalībvalsts tiesā tiek celta prasība mantošanas lietā, attiecībā uz kuru tai saskaņā ar šo regulu nav jurisdikcijas, tā pēc savas iniciatīvas pasludina, ka tai nav jurisdikcijas.”

13 Atbilstoši minētās regulas 21. panta 1. punktam:

“Ja vien šajā regulā nav paredzēts citādi, mantošanai kopumā piemērojamie tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā bija mirušā pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī.”

14 Šīs pašas regulas 23. panta 1. punktā ir noteikts:

“Tiesību akti, kas noteikti saskaņā ar 21. vai 22. pantu, reglamentē mantošanu kopumā.”

15 Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 62. panta 2. un 3. punktu:

“2. [Eiropas mantošanas] apliecības izmantošana nav obligāta.

3. [Eiropas mantošanas] apliecība neaizstāj dalībvalstīs līdzīgam nolūkam izmantotus iekšējus dokumentus. Tomēr no brīža, kad apliecība ir izdota izmantošanai citā dalībvalstī, tai ir 69. pantā uzskaitītās sekas arī tajā dalībvalstī, kuras iestādes to ir izdevušas saskaņā ar šo nodaļu.”

16 Šīs regulas 64. pantā ir paredzēts:

“[Eiropas mantošanas] apliecību izdod dalībvalstī, kuras tiesām ir jurisdikcija saskaņā ar 4. pantu, 7. pantu, 10. pantu vai 11. pantu. [..]”

Vācijas tiesību akti

- 17 Saskaņā ar *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit* (Likums par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedības lietās, turpmāk tekstā – “*FamFG*”), 2008. gada 17. decembra redakcijā (*BGBL.* 2008 I, 2586. lpp.), 105. pantu:

“Citās šajā likumā minētajās tiesvedībās jurisdikcija ir Vācijas tiesām, ja kādai Vācijas tiesai ir teritoriālā jurisdikcija.”

- 18 Teritoriālā jurisdikcija mantošanas lietās ir reglamentēta *FamFG* 343. pantā. Šajā pantā, redakcijā, kas izriet no 2015. gada 29. jūnija *Gesetz zum Internationalen Erbrecht und zur Änderung von Vorschriften zum Erbschein sowie zur Änderung sonstiger Vorschriften* (Likums par starptautiskām mantojuma tiesībām un par grozījumiem noteikumos par mantošanas apliecību un citos noteikumos; *BGBL.* 2015 I, 1042. lpp.), kas stāties spēkā 2015. gada 17. augustā, ir noteikts:

“1. Teritoriālā jurisdikcija ir tiesai, kuras administratīvajā teritorijā mirušajam nāves brīdī bija pastāvīgā dzīvesvieta.

2. Ja nāves brīdī mirušā pastāvīgā dzīvesvieta neatradās valstī, jurisdikcija ir tiesai, kuras administratīvajā teritorijā mantojuma atstājējam bija pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta.

3. Ja nav izpildīti 1. un 2. punktā paredzētie jurisdikcijas nosacījumi, kompetence ir [*Amtsgericht Schöneberg* (Šēnbergas pirmās instances tiesa)] Berlīnē, ja mirušais bija Vācijas pilsonis vai mantojamais īpašums atrodas valsts teritorijā.

[..”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 19 *Adrien Théodore Oberle* (turpmāk tekstā – “mirušais”), Francijas pilsonis, kura pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta bija Francijā, nomira 2015. gada 28. novembrī, neatstājot testamentu. Mirušais atstāja divus dēlus, *Vincent Pierre* (turpmāk tekstā – “*V. P. Oberle*”) un viņa brāli, bet viņa laulātā bija nomirusi jau iepriekš. Mantojamais īpašums, kas veido mantojumu, atrodas Francijā un Vācijā.
- 20 Pēc *V. P. Oberle* lūguma *tribunal d’instance de Saint-Avoid* [Sentavoldas pirmās instances tiesa] (Francija) 2016. gada 8. martā izdeva valsts mantošanas apliecību, kurā ir noteikts, ka *V. P. Oberle* un viņa brālis katrs manto pusi no šī īpašuma.
- 21 *V. P. Oberle* lūdza *Amtsgericht Schöneberg* (Šēnbergas pirmās instances tiesa) izdot ierobežota apjoma mantošanas apliecību attiecībā uz mantojuma daļu Vācijā, norādot, ka saskaņā ar Francijas tiesībām viņš un viņa brālis katrs ir mantojis pusi no mirušā īpašuma.
- 22 Pārbaudījusi savu jurisdikciju atbilstoši Regulas Nr. 650/2012 15. pantam, *Amtsgericht Schöneberg* (Šēnbergas pirmās instances tiesa) ar 2016. gada 17. novembra un 28. novembra lēmumiem pasludināja, ka tās kompetencē nav šīs lietas izskatīšana, jo uzskatīja, ka *FamFG* 105. pants un 343. panta 3. punkts nav piemērojami, lai noteiktu starptautisko jurisdikciju, nepārkāpjot Regulas Nr. 650/2012 4. pantu, saskaņā ar kuru jurisdikcija lemt par mantošanu kopumā ir tās dalībvalsts tiesām, kurā mirušajam nāves brīdī bija pastāvīgā dzīvesvieta.
- 23 *V. P. Oberle* pārsūdzēja šo lēmumu iesniedzējtiesā *Kammergericht Berlin* (Federālās zemes Augstākā tiesa Berlīnē, Vācija).

- 24 Iesniedzējtiesa uzskata, ka *Amtsgericht Schöneberg* (Šēnbergas pirmās instances tiesa) ir starptautiskā jurisdikcija, lai izdotu ierobežota apjoma mantošanas apliecību, ko ir lūdzis *V. P.Oberle*, tādēļ ka mantojamais īpašums atrodas Vācijas teritorijā, kas ir viens no *FamFG* 343. panta 3. punktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 25 Iesniedzējtiesa uzskata, ka nav skaidri konstatējams, ka Savienības likumdevējs ar Regulas Nr. 650/2012 II nodaļas noteikumiem ir vēlējies izsmelīgi reglamentēt starptautisko jurisdikciju valsts mantošanas apliecību izdošanas jomā, kā tas to ir darījis attiecībā uz Eiropas mantošanas apliecību šīs regulas 64. panta 1. punktā.
- 26 Proti, iesniedzējtiesa uzskata, ka, ja būtu jāuzskata, ka starptautiskā jurisdikcija Eiropas mantošanas apliecības izdošanas jomā jau ir reglamentēta Regulas Nr. 650/2012 II nodaļas noteikumos, nebūtu lietderīgi, ka šis likumdevējs paredzētu īpašu noteikumu šajā jomā, proti, šīs regulas 64. panta 1. punktu. Šī tiesa uzskata, ka, ja šis likumdevējs būtu vēlējies reglamentēt starptautisko jurisdikciju valsts mantošanas apliecību izdošanas jomā tāpat kā Eiropas mantošanas apliecības gadījumā, tas šajā regulā attiecībā uz pirmajām minētajām apliecībām būtu paredzējis noteikumu, kas *mutatis mutandis* atbilstu minētās regulas 64. panta 1. punktam.
- 27 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka *Amtsgericht Schöneberg* (Šēnbergas pirmās instances tiesa) kļūdaini ir nospriedusi, ka šajā gadījumā ir piemērojams Regulas Nr. 650/2012 4. pantā paredzētais noteikums. Proti, dalībvalstu, kuru teritorijā bijusi mirušā pastāvīgā dzīvesvieta, tiesu vispārējā jurisdikcija “lemt par mantošanu kopumā” minētās tiesību normas izpratnē attiecoties tikai uz tiesas nolēmumu pieņemšanu, bet valsts mantošanas apliecības neesot šādi nolēmumi. Proti, valsts mantošanas apliecības tiek izdotas bezstrīdus kārtībā un, tās izsniedzot, tiek vien konstatēti fakti, proti, tās nevar iegūt likumīgu spēku.
- 28 Šādos apstākļos *Kammergericht Berlin* (Federālās zemes Augstākā tiesa Berlīnē) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:
- “Vai Regulas Nr. 650/2012 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ir noteikta arī ekskluzīvā starptautiskā jurisdikcija izdot tādas valsts mantošanas apliecības attiecīgajās dalībvalstīs, ko neaizstāj Eiropas mantošanas apliecība (skat. Regulas Nr. 650/2012 62. panta 3. punktu), kā rezultātā pretrunas augstāka juridiskā spēka Savienības tiesībām dēļ nav spēkā atšķirīgas valsts likumdevēja normas par starptautisko jurisdikciju izdot valsts mantošanas apliecības, piemēram, Vācijā [*FamFG*] 105. pants?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 29 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 650/2012 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, kurā ir paredzēts, ka, lai arī mirušajam nāves brīdī pastāvīgā dzīvesvieta nebija šajā dalībvalstī, šis pēdējās minētās valsts tiesu kompetencē tomēr ir izdot valsts mantošanas apliecības saistībā ar mantojumu, kuram ir pārrobežu elementi, ja mantojamais īpašums atrodas minētās dalībvalsts teritorijā vai ja mirušajam bija šīs pašas dalībvalsts pilsonība.
- 30 Vispirms ir jāatgādina, ka Regula Nr. 650/2012 – saskaņā ar tās 1. panta 1. punktu, lasot to tās preambulas 9. apsvēruma gaismā, – ir piemērojama visiem mirušā atstātā mantojuma mantošanas civiltiesiskajiem aspektiem, izņemot nodokļu, muitas un administratīvās lietas. Savukārt minētās regulas 1. panta 2. punktā ir uzskaitīti dažādi jautājumi, kas ir izslēgti no minētās regulas piemērošanas jomas, un to vidū nav nedz valsts mantošanas apliecības, nedz ar tām saistītās procedūras.

- 31 Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka termins “mantošana” aptver “visus mantas, tiesību un saistību nodošanas veidus nāves gadījumā neatkarīgi no tā, vai tā būtu labprātīga nodošana saskaņā ar pēdējās gribas rīkojumu vai nodošana likumiskas mantošanas gadījumā”.
- 32 Turklāt šī regula, kā tas izriet no tās preambulas 7. un 67. apsvēruma, ir piemērojama mantojumiem, kam ir pārrobežu elementi. Tā tas ir šajā gadījumā, jo mantojums ietver mantu, kas atrodas vairākās dalībvalstīs.
- 33 Runājot, precīzāk, par jautājumu, vai Regulas Nr. 650/2012 4. pantā ir noteikta dalībvalstu starptautiskā jurisdikcija attiecībā uz valsts mantošanas apliecību izdošanu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru tiesību normas saistībā ar noteikumiem par jurisdikciju, ciktāl tajās nav atsauces uz dalībvalstu tiesībām, lai noteiktu to jēgu un piemērojamību, visā Savienībā ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi, un to ir jāmēģina darīt, ņemot vērā ne tikai to formulējumu, bet arī šo normu kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *Sanders un Huber*, C-400/13 un C-408/13, EU:C:2014:2461, 24. punkts, kā arī 2018. gada 1. marts, *Mahnkopf*, C-558/16, EU:C:2018:138, 32. punkts).
- 34 Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 4. panta formulējumu tajā ir noteikta tās dalībvalsts tiesu jurisdikcija lemt par mantošanu kopumā, kurā mirušajam bija pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī.
- 35 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka, lai arī šīs tiesību normas formulējumā nav nekādu norāžu par to, ka šajā pantā paredzētā vispārīgā noteikuma par jurisdikciju piemērošana būtu pakļauta nosacījumam, ka pastāv mantojums, kurā ir iesaistītas vairākas dalībvalstis, šis noteikums tomēr ir balstīts uz mantojuma ar pārrobežu elementiem pastāvēšanu.
- 36 Turklāt no Regulas Nr. 650/2012 4. panta virsraksta izriet, ka šajā tiesību normā ir reglamentēta dalībvalstu tiesu vispārējās jurisdikcijas noteikšana, savukārt atbilstoši šīs regulas 2. pantam kompetenču sadalījums iekšienē ir jānosaka valsts tiesību normās.
- 37 No minētā 4. panta teksta izriet, ka tajā paredzētais noteikums par vispārējo jurisdikciju attiecas uz “mantošanu kopumā”, un tas liek domāt, ka principā tam būtu jābūt piemērojamam – kā secinājumu 67. punktā ir norādījis ģenerālvokāts – visiem procesiem mantošanas lietās, kas noris dalībvalstu tiesās.
- 38 Runājot par šajā pašā tiesību normā esošā darbības vārda “lemt” interpretāciju, ir jāizvērtē, vai Savienības likumdevējs ir vēlējies atsaukties tikai uz nolēmumiem, ko ir pieņēmušas valstu tiesas, pildot savas tiesu funkcijas. Šajā gadījumā, kā atgādināts šā sprieduma 27. punktā, no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka valsts mantošanas apliecību izdošanas procedūra notiek bezstrīdus kārtībā un ka nolēmumos par šādu apliecību izdošanu vienīgi tiek konstatēti fakti, izslēdzot jebkādu elementu, kas varētu iegūt likumīgu spēku.
- 39 Šajā saistībā, kā secinājumu 64. punktā ir norādījis ģenerālvokāts, jēdziens “tiesa” Regulas Nr. 650/2012 4. panta izpratnē, kā tas ir definēts šīs regulas 3. panta 2. punktā, nesniedz norādes par darbības vārda “lemt” tvērumu.
- 40 Līdz ar to ir jākonstatē, ka Regulas Nr. 650/2012 4. panta teksts pats par sevi neļauj noteikt, vai tas, ka procedūra notiek strīdus tiesvedībā vai bezstrīdus kārtībā, ietekmē šajā tiesību normā paredzētā noteikuma par jurisdikciju piemērojamību un vai ar “lemt” šīs tiesību normas izpratnē ir jāsaprot tikai tiesu nolēmumu pieņemšanu. Šīs tiesību normas gramatiskā interpretācija tāpat nesniedz atbildi uz jautājumu, vai tāda valsts mantošanas apliecību izdošanas procedūra kā pamatlietā aplūkotā ir jāuzskata par tādu, uz kuru attiecas minētais 4. pants.

- 41 Runājot par minētās tiesību normas konteksta analīzi, no Regulas Nr. 650/2012 13. panta izriet, ka papildus tiesai, kurai ir jurisdikcija lemt par mantošanu saskaņā ar šo regulu, tās dalībvalsts tiesām, kurā ir pastāvīgā dzīvesvieta jebkurai personai, kas saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem var tiesā izdarīt paziņojumu par mantojuma, legāta vai neatņemamās daļas pieņemšanu vai atraidīšanu vai izdarīt tādu paziņojumu, kas paredzēts, lai ierobežotu attiecīgās personas atbildību par mantojuma saistībām, ir jurisdikcija saņemt šādus paziņojumus.
- 42 Tādējādi šī 13. panta, lasot to Regulas Nr. 650/2012 preambulas 32. apsvēruma gaismā, mērķis ir vienkāršot mantinieku un legatāru darbības, atkāpjoties no šīs regulas 4.–11. pantā paredzētajiem jurisdikcijas noteikumiem. Līdz ar to tiesām, kurām saskaņā ar minētās regulas 4. pantu ir jurisdikcija lemt par mantošanu kopumā, principā ir jurisdikcija saņemt mantošanas paziņojumus. No minētā izriet, ka šajā 4. pantā paredzētais jurisdikcijas noteikums attiecas arī uz procedūrām, kuru beigās netiek pieņemti tiesas nolēmumi.
- 43 Šo interpretāciju apstiprina Regulas Nr. 650/2012 preambulas 59. apsvērums, no kura izriet, ka šīs regulas noteikumi ir piemērojami neatkarīgi no tā, vai nolēmumi par mantošanu, kam ir pārrobežu elementi, ir pieņemti strīdus tiesvedībā vai bezstrīdus kārtībā.
- 44 Līdz ar to Regulas Nr. 650/2012 4. pantā ir noteikta dalībvalstu tiesu starptautiskā jurisdikcija tiesvedībās par pasākumiem, kas attiecas uz mantošanu kopumā, piemēram, valsts mantošanas apliecību izdošanu, neatkarīgi no tā, vai šīs tiesvedības notiek strīdus vai bezstrīdus kārtībā.
- 45 Šo interpretāciju neatspēko Regulas Nr. 650/2012 64. pants, ciktāl tajā ir paredzēts, ka Eiropas mantošanas apliecība tiek izdota dalībvalstī, kuru tiesām ir jurisdikcija saskaņā ar šīs regulas 4., 7., 10. un 11. pantu.
- 46 Kā secinājumu 90. punktā ir norādījis ģenerālvokāts, Eiropas mantošanas apliecībai, kas tikusi izveidota ar Regulu Nr. 650/2012, ir piemērojams autonomas tiesiskais režīms, kas ir ieviests šīs regulas VI nodaļas noteikumos. Šajā kontekstā minētās regulas 64. panta mērķis ir precizēt, ka gan tiesu, gan dažu citu iestāžu kompetencē ir izdot šādu mantošanas apliecību, tomēr, atsaucoties uz šīs pašas regulas 4., 7., 10. un 11. pantā iekļautajiem jurisdikcijas noteikumiem, precizējot, kurā dalībvalstī ir lūgts izdot šādu apliecību.
- 47 Turklāt ir jāprecizē, ka saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 62. panta 2. un 3. punktu Eiropas mantošanas apliecības izmantošana nav obligāta un šī apliecība neaizstāj dalībvalstīs līdzīgam nolūkam izmantotus iekšējos dokumentus, tādus kā valsts mantošanas apliecība.
- 48 Šādos apstākļos Regulas Nr. 650/2012 64. pants nav interpretējams tādējādi, ka valsts mantošanas apliecības ir izslēgtas no šīs regulas 4. pantā iekļautā jurisdikcijas noteikuma piemērošanas jomas.
- 49 Runājot par Regulas Nr. 650/2012 mērķiem, no tās preambulas 7. un 8. apsvēruma izriet, ka šīs regulas mērķis tostarp ir palīdzēt mantiniekiem un legatāriem, citām mirušajam tuvām personām, kā arī mantojuma kreditoriem aizsargāt savas tiesības tāda mantojuma kontekstā, kam ir pārrobežu elementi, kā arī ļaut Savienības pilsoņiem organizēt savu mantojumu.
- 50 Šajā pašā aspektā Regulas Nr. 650/2012 preambulas 27. apsvērumā ir uzsvērts, ka šīs regulas noteikumi ir izstrādāti tā, lai nodrošinātu, ka iestāde, kas nodarbojas ar mantošanas lietām, vairākumā gadījumu piemērotu savus tiesību aktus.
- 51 Šajā saistībā kā Regulas Nr. 650/2012 21. panta 1. punktā par vispārējo noteikumu par piemērojamiem tiesību aktiem, tā arī šīs regulas 4. pantā par dalībvalstu tiesu vispārējo jurisdikciju abos ir atsauce uz mirušā pastāvīgās dzīvesvietas miršanas brīdī kritēriju.

- 52 Valsts tiesību piemērošana, lai noteiktu dalībvalstu tiesu vispārējo jurisdikciju izdot valsts mantošanas apliecības, būtu pretrunā šādi Regulas Nr. 650/2012 preambulas 27. apsvērumā norādītajam mērķim – nodrošināt saskaņotību starp noteikumiem par jurisdikciju un noteikumiem par šajā jomā piemērojamajiem tiesību aktiem.
- 53 Turklāt atbilstoši šīs regulas vispārīgajam mērķim, kas ir norādīts tā preambulas 59. apsvērumā – dalībvalstīs pieņemtu nolēmumu mantošanas lietās savstarpēja atzīšana –, minētās regulas preambulas 34. apsvērumā ir uzsvērts, ka šīs regulas mērķis ir novērst nesavietojamu nolēmumu pieņemšanu dažādās dalībvalstīs.
- 54 Šis mērķis ir saistīts ar mantojuma vienotības principu, kurš ir konkretizēts tostarp Regulas Nr. 650/2012 23. panta 1. punktā, kurā ir precizēts, ka atbilstoši šai regulai piemērojamos tiesību aktos tiek reglamentēts “mantojums kopumā”.
- 55 Šis mantojuma vienotības princips arī nozīmē, ka ir jāievēro Regulas Nr. 650/2012 4. pantā paredzētais noteikums, ciktāl arī šajā pantā ir precizēts, ka minētais noteikums nosaka dalībvalstu tiesu kompetenci lemt “par mantošanu kopumā”.
- 56 Kā secinājumu 109. un 110. punktā ir atgādinājis ģenerāladvokāts, Tiesa jau ir nospriedusi, ka Regulas Nr. 650/2012 normu interpretācija, kura izraisītu mantojuma sadrumstalotību, neatbilstu šīs regulas mērķiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 12. oktobris, *Kubicka*, C-218/16, EU:C:2017:755, 57. punkts). Proti, viens no šiem mērķiem ir noteikt vienotu režimu, kas piemērojams mantojumiem ar pārrobežu elementiem, un tā īstenošana nozīmē noteikumu par dalībvalstu tiesu starptautisko jurisdikciju gan strīdus, gan bezstrīdus procedūrās saskaņošanu.
- 57 Minētās regulas 4. panta, saskaņā ar kuru šajā tiesību normā ir noteikta dalībvalstu tiesu starptautiskā jurisdikcija procedūrās par valsts mantošanas apliecību izdošanu, interpretācija pareizas tiesvedības interesēs Savienībā ir vērsta uz šā mērķa īstenošanu, ierobežojot paralēlo tiesvedību risku dažādu dalībvalstu tiesās un no tā iespējami izrietošo pretrunu risku.
- 58 Turpretī Regulas Nr. 650/2012 mērķu īstenošanai tiktu likti šķēršļi, ja tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā šīs regulas II nodaļas noteikumi, it īpaši tās 4. pants, būtu jāinterpretē tādējādi, ka tajos nav noteikta dalībvalstu tiesu starptautiskā jurisdikcija procedūrām par valsts mantošanas apliecību izdošanu.
- 59 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Regulas Nr. 650/2012 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, kurā ir paredzēts, ka, lai arī mirušā pastāvīgā dzīvesvieta miršanas brīdī nebija šajā dalībvalstī, pēdējās minētās valsts tiesām joprojām ir jurisdikcija izdot valsts mantošanas apliecības saistībā ar mantojumu, kam ir pārrobežu elementi, ja mantojamais īpašums ir minētās dalībvalsts teritorijā vai ja mirušajam bija šis pašas dalībvalsts pilsonība.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 60 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi 4. pants ir jāinterpretē

tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, kurā ir paredzēts, ka, lai arī mirušā pastāvīgā dzīvesvieta miršanas brīdī nebija šajā dalībvalstī, pēdējās minētās valsts tiesām joprojām ir jurisdikcija izdot valsts mantošanas apliecības saistībā ar mantojumu, kam ir pārrobežu elementi, ja mantojamais īpašums ir minētās dalībvalsts teritorijā vai ja mirušajam bija šīs pašas dalībvalsts pilsonība.

[Paraksti]